

Печерських Л. О.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Левченко Н. М.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

НАРАТИВ ТРАНСЦЕНДЕНТНОГО В УКРАЇНСЬКОМУ ПОСТМОДЕРНОМУ РОМАНІ

У статті проаналізовано художні прояви категорії трансцендентного на матеріалі української постмодерної прози. Звертається увага на те, що ірраціональне набуває значення невіддільної частини життя наприкінці ХХ століття. Зокрема, увагу зосереджено на світогляді героїв, концепціях трансцендентного, які свідчать про пошук світоглядних домінант у сфері смислу, мети, способів людського буття. Для визначення природи трансценденції, до якої прагне чи долучається герой тексту, пропонується визначення текстових паралелей із окремими сучасними духовними концепціями, що є продуктивним методом аналізу художнього твору, оскільки дає можливість визначити світоглядні вектори письменників під час творення тих чи інших текстів.

Автор досліджує авторські концепції трансцендентного в постмодерністській прозі 90-х, зокрема концепцію пригадування попередніх життів за допомогою прослуховування у спеціальний спосіб виконуваної музики, концепцію реінкарнації, побудовану на «тибетському джерелі», ритуал як спосіб наближення до сфери трансцендентного, сакралізоване зображення голосу або співу, трансценденцію всередину людини, важливість поняття «тут і тепер», трансформацію поняття «ніщо», відношення між людським і божественним планами буття, механізми перетворення натхнення в художній текст, ірраціональну природу творчості, вихід у сферу трансцендентного у процесі реценції творчих ідей.

У результаті засвідчено, що в текстах Ю. Андруховича, С. Жадана, Л. Дереша, Ю. Винничука наявний вагомий жанроутворювальний потенціал як маркер жанрового складника духовного роману, роману-трансценденції, роману-пошуку в межах дифузності жанрових дефініцій постмодерної романістики.

Постулюється ідея про актуалізацію в текстах концепцій трансцендентного: трансцендентальна медитація, тетахілінг, закон тяжіння, реінкарнація, теорія дару Л. Гайда, теорія непередбачуваності Н. Н. Талеба, теорія творчості Е. Гілберт тощо.

Ключові слова: трансцендентне, роман-пошук, трансцендентний роман, ірраціональна природа творчості.

Постановка проблеми. Категорії трансцендентного є одвічними складниками свідомості людини та частиною підсвідомого, оскільки як колективні установки інтегрувалися з первісних часів і зберігалися як частина фольклору, релігії та сакральних учень (див. [17, с. 448–449]). Категорія трансцендентного лежить між релігією та філософією, але має яскраві прояви чи свідчення залучення до світогляду автора у площині художніх текстів, зокрема української постмодерної прози кінця ХХ – початку ХХІ століть.

Серед категорій трансцендентного – «питання, що стосуються простору, часу та можливості добутися до вічної реальності», образи «Бога, людської природи або даного в божественному одкровенні племінного та культурного знання», «образ універсальності» тощо [17, с. 449].

Соціальні зрушення кінця 90-х років, кардинальна зміна світогляду суспільства призводять до того, що постмодернізм знаменує втрату беззастережної віри в наукову раціональність, тоді як ірраціональне набуває значення невіддільної частини життя. Новий стан суспільства засвідчила популярність в Україні у 80–90-ті езотеричних учень, таких як рейкі, трансцендентальна медитація, NLP, гімнастика цигун та йога, психоделічні практики, читання мантр і використання магічних предметів, окремих робіт, що розпрацьовують тему трансценденції людини, як-от «Думайте та багатійте» Н. Гілла, «Секрет» Р. Берн, «Розмови з Богом» Н. Д. Волша, «Закон тяжіння» Е. та Дж. Гікс, «Чорний лебідь» Н. Н. Талеба та інших. Більшість із цих учень спирається на положення про наявність мисленневих вібрацій

і за відправну точку бере трансцендентальну філософію. Різною мірою ці концепції знайшли свої аудиторії, справивши помітний вплив на світогляд суспільства загалом, сформувавши принаймні готовність сприймати такого типу філософські концепції. Нині відчутне помітне зближення літератури і філософії: зокрема, поширений погляд на філософію як мистецтво викладу думки (про це див. [7], з огляду на що філософські тексти дедалі частіше оформлюються у вигляді літературних жанрів, наприклад притчі, есе, повісті, роману тощо [7, с. 47]. Як написав у своєму «Довідникові месії» Річард Бах, американський письменник, творчість якого пов'язана з польотами на літаках і літанням у метафоричному контексті, «єдиний засіб передачі деяких істин – мова казки» [4, с. 12].

Мистецтво постмодернізму в умовах загальної ентропії, констатації некомпетентності світоглядних концепцій засвідчує пошук смислотворчого потенціалу в екзотичних релігіях, філософських ученнях, що містять ідею можливості центрування людського життя навколо певної ідеї чи концепції та надають смисл людському життю. В. Куріцин, окреслюючи важливіші характеристики авангардної парадигми, вказує на пошук основи, метацінностей буття у трансцендентному, потойбічному [14].

Постмодерний роман активно розпрацьовує проблематику трансцендентного, категорія знаходить художнє втілення у світогляді героїв, подіях їхнього життя, в окремих текстах формуються цілком самостійні концепції трансцендентного, які захоплюють уяву та свідчать про пошук світоглядних домінант у сфері смислу, мети, способів людського буття. «Кожен твій текст, – зазначає Ю. Издрік, говорячи про місце категорій трансцендентного в романі як великому жанрі, – є проєкцією твоєї психічної структури, яка перебувала в певному стані, коли ти цей текст творив <...> в такому величезному масиві прозового мовлення завжди присутній ідеологічний аспект <...> в цій проєкції є і той сектор, який у кожній людині за ідеологію відповідає. За ідеологію, за світобачення, за трактування бога. Бо у всіх є місце, передбачене для бога, і людина це місце чимось заповнює» [15].

«Буду відвертим, – зізнається герой Л. Дереша, – я завжди вважав себе ловцем галюцинацій і навіть до найменшого видіння ставився з гідним пошануванням. Я плекав у собі особливу відкритість до всеможливих затьмарень свідомості...» [8, с. 189]. Протагоніст Ю. Издріка розмірковує: «Людя нашого часу бракує філософського підходу до життя – усе вони сприймають спрощено й прагматично, не відчуваючи всієї складності світобудови» [12, с. 71]. Досягнення меж трансцен-

дентного відбувається й шляхом долучення до деструктивних практик. Герой роману С. Жадана почувається, як «ріка, що тече проти власної течії» [11, с. 181]. Використовуючи образ ріки, що тече проти своєї течії, говорить про трансцендентальну медитацію в одному зі своїх інтерв'ю американський постмодерністський режисер Д. Лінч: «Трансцендентальність – це те, чого так хоче людина. Ми хочемо відчути життя на найглибших рівнях, але за якоїсь причини всі люди втратили контакт із цим рівнем. <...> Будь-яка людина може досягнути безмежної свідомості, просвітлення <...> Вивчення цієї техніки схоже на рух проти течії ріки <...> Під усією галуззю відносного лежить незайманий абсолют. І це те, що ми хочемо випробувати. Це ключ до усього хорошого в житті» [10, переклад. – Л. П.].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорії трансцендентного та містичного приділяли увагу у своїх дослідженнях М. Еліаде, Л. Леві-Брюль, І. Жирмунський, К. Дюпрель, Е. Андерхіл, К. Сперджен, Е. Ларкін, А. Богданович та інші вчені. Трактування української постмодерної прози з позиції кореляції з текстами російських концептуалістів, а також проявів психоделічного дискурсу є, безумовно, продуктивним підходом і дає можливість диференціювати такі елементи тексту, як, наприклад, розщеплення свідомості та множення ідентичностей, або паралелі з романами В. Пелевіна чи В. Єрофєєва [21]. Але для визначення природи трансценденції, до якої прагне чи долучається герой тексту, пропонується визначення текстових паралелей із окремими сучасними духовними концепціями.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд художніх проявів категорії трансцендентного на матеріалі української постмодерної прози.

Виклад основного матеріалу. Романістика кінця ХХ століття містить відображення езотеричних учень і концепцій, художньо втілених авторами. Найширше представлена концепція «Закону тяжіння», у текстах наявні різні її інтерпретації. Можна знайти свідчення концепції непередбачуваної випадковості (за книгою «Чорний лебідь» Н. Н. Талеба): «Я злякався, що випадковість користується нами постійно і повсякденно. Я хотів би що-небудь проти неї змогти» [1, с. 18]. Для визначення сутності висловлених у художніх текстах концепцій наведемо деякі паралелі з одним із відомих текстів напряму ченнелінг (за «channel» (англ. канал) як каналу під'єднання до «вселенського розуму», неосяжного сховища інформації, що існує з моменту зародження Всесвіту), книгою Н. Д. Волша «Розмови з Богом. Незвичайний діалог» [19, переклад. – Л. П.].

<p>Ю. Іздрик «...він встиг лише відчуті гостру радість гравця і фізіологічне почуття гармонії, добре відоме творцям» [12, с. 155].</p>	<p>Н. Д. Волш «Я бажаю, щоб увесь процес життя був відчуттям постійної радості, творіння, що триває, безкінечного розширення і повної завершеності у кожний момент зараз» [19, с. 53].</p>
<p>Ю. Іздрик «М-м-ми втрапили в п-п-пастку. Кожен н-н-найменший наш учинок п-п-породжує інший, не знати д-д-де, не знати ч-ч-чий, а той – ще інший і так д-д-далі. Тож роздивляймося й п-п-прислухаймося, маймося на ба-ба-бачності, д-д-додержуймося інструкцій і воздасться н-н-нам» [12, с. 235]. Л. Дереш «Я повірив! Я повірив у те, чого не буває! Я повірив і був у захопленні, наскільки могутня ця віра у Дикого. Він повірив, що в нього в сумці випадково завалилися бенгальські вогні, і дійсно виявив їх там! [8, с. 222]. Ю. Андрухович «Ми живемо за законом сполучених посудин. Будь-який, навіть найтихіший, порух обов'язково знаходить свій відгомін» [1, с. 14].</p>	<p>Н. Д. Волш «Віра. Якщо все, що у тебе є, – це віра розміром з гірчичне зернятко, ти зсунеш гори з місця. Ти дізнаєшся, що це так, тому що я сказав, що це так <...>. Я сказав і завжди говорив тобі будь-яким доступним способом, через будь-якого вчителя, ім'я якого ти згадаєш, що чого б ти не обрав, якщо обираєш в ім'я Моє – нехай здійсниться Це» [19, с. 46].</p>
<p>Ю. Іздрик Назва роману «АМтм» як частина англійського речення «I AM», а також одна з найпоширеніших мантр трансцендентальної медитації.</p>	<p>Н. Д. Волш «Коли твої думки стануть ясними та стійкими, починай проговорювати їх як правду. Говори їх у голос. Використовуй велику команду, яка закликає творчу силу: Я є. <...> «Я є» – це найсильніше творче твердження у всесвіті. Що б ти не думав, що б не говорив, після слів «Я є», усі ці відчуття приводяться до руху, висувуються на перший план, притягуються до тебе» [19, с. 80].</p>
<p>Ю. Іздрик «...все скінчиться само собою, тож не пе-пе-переймайся. Розслабся. Спробуй одержати м-м-максимум задоволення. Хтось візьме тебе за руку і поведе, наче ди-ди-дитину, байдуже, що ти давно вже втратив не-невинність, тобі наче д-д-дарують додаткову пайку д-д-дитинства якраз тоді, коли най-най-найменше цього сподіваєшся, це наче винагорода за добру по-по-поведінку або за те, що дитинства взагалі не було...» [12, с. 236].</p>	<p>Н. Д. Волш «Я ніколи не залишав тебе, але навпаки – завжди стояв поруч із тобою, готовий нагадати тобі – Хто Ти Є Насправді; готовий, завжди готовий покликати тебе додому» [19, с. 23].</p>
<p>Л. Дереш «Він спитав себе хором: «Хто ми?». І ми відповіли, що ми – безконечна кількість частин цілого, блаженство, знання блаженства і любов від знання. І ми зрозуміли, що ми – повнота мудрості і що мудрість ця вічна, одна і в кожному» [9, с. 192–193].</p>	<p>Н. Д. Волш «І Воно вирішило <...> кожна частина, будучи меншою, ніж ціле, зможе поглянути на решту Його і побачити ту саму велич <...>. Мій божественний замисел з розділення Мене містився в тому, щоб створити достатні частини Мене, щоб я зміг пізнати себе у відчуттях <...> І таким чином, Я наділив кожному з незліченних частин Мене (усіх моїх духовних дітей) однаковою силою творити, якою наділений і Я Сам, як ціле» [19, с. 13–15].</p>
<p>Л. Дереш «Хто шукає Дерево, знаходить Землю. Хто шукає Землю, знаходить Воду. Хто шукає Воду, знаходить Вогонь. Хто шукає Метал, знаходить Дерево. Хто шукає Бога, знаходить себе. Хто шукає себе, знаходить Бога» [9, с. 58].</p>	<p>Н. Д. Волш «Моя мета у створенні вас, Мого духовного породження, була в тому, щоб Я міг пізнати Себе Самого, як Бога. У мене не було жодного іншого способу зробити це, окрім як через вас. Таким чином, може бути сказано <...> що Моя мета для вас – щоб ви пізнали себе як Мене» [19, с. 16].</p>
<p>Л. Дереш «Я відчув: варто зараз подумати про найнікчемнішу дрібницю – і та думка розпоре свідомість, як шпага напнуте вітрило. Дикий вхопив мій погляд і прошепотів: – СЛОВА Є СВІТ... – ...А СВІТ Є СЛОВО» [8, с. 231].</p>	<p>Н. Д. Волш «Все, що ти говориш, – є думка виражена. Слово створює і посилає творчу енергію далі у Всесвіт. Слова динамічніші (або <...> більш творчі), ніж думки, оскільки слова являють собою інакший рівень вібрацій, відмінний від вібрацій думок. Слова більшою мірою впливають (змінюють) всесвіт» [19, с. 62].</p>

Концепція Н. Д. Волша показує, наскільки важливим є «відчуття» у процесі пізнання / пригадування попереднього досвіду людської душі (буття досягається тільки після відчуття, відчуття відсутні в абсолюті – є тільки розуміння і знання [19, с. 19]). Категорія симультанності в українському постмодерному романі теж має на меті загострення, розширення палітри відчуттів. Не можна з упевненістю стверджувати, що хтось із українських постмодерністів знайомий із роботами Н. Д. Волша чи принципами трансцендентальної медитації, будь-якими іншими світоглядними концепціями, принаймні документальних свідчень цього не знайшлося на цей час, але окреслені вище паралелі є продуктивним методом аналізу художнього твору, оскільки дають можливість визначити світоглядні вектори письменників під час творення тих чи інших текстів.

У постмодерністській прозі 90-х наявні спроби витворити власну концепцію впливу на сферу трансцендентного. Ю. Винничук у романі «Танго смерті» вибудовує концепцію пригадування попередніх життів людиною за допомогою прослуховування у спеціальний спосіб виконуваної музики [5, с. 101–102]. У романі «Голова Якова» Л. Дереша концепція реінкарнації побудована на «тибетському джерелі» [9, с. 30–31]. Романистика 90-х–2000-х засвідчує увагу до ритуалу як способу наближення до сфери трансцендентного заради певної мети: відпущення гріхів [12, с. 269], переходу до іншого стану, перетворення, жертвопринесення («Перверзія»), очищення [12, с. 313], отримання необхідного знання [5, с. 195].

Один із магічних складників, що з'являється в окремих текстах, – сакралізоване зображення голосу або співу. Наприклад, у «Московіаді» Ю. Андруховича є опис співу іноземної студентки в гуртожитку літінституту: «... починається спів. Самотній жіночий голос і більше нічого. Якась дивовижна пісня <...> це навіть не пісня, а якась несамовите розкошування голосу...» [3, с. 123]. Ю. Андрухович, пишучи текст роману 1992 року, не міг передбачити, що влітку 2006 року основоположниця тетахілінгу В. Стайбл відкриє у США спосіб зцілення співом і назве його «піснею серця». Ваяна пояснює, що люди, народжуючись, поглинають деякі вібрації, які асоціюються з печаллю, багато людей із розвиненою інтуїцією відчуває, що в них на серці постійний тягар, меланхолійне почуття печалі. Цілитель засвідчує, що винайшла спосіб для печалі покинути серце, чому сприяє спів низькою тональністю [18, с. 276–277]. Процес, який описує В. Стайбл, безпосередньо пов'язаний

із колективною свідомістю, коли ми на рівні Всесвіту звільняємося від страждань усього людства, болу багатьох поколінь. Ті, хто практикує техніку, з'єднуються з універсальним вселенським звуком, що звільняє від гніву, ненависті, печалі у масштабі всього світу [18, с. 277]. Ю. Андрухович, як нам бачиться, відомий своїм особливим ставленням до музики та людського співу, міг творчо передбачити, як часто передбачають митці відкриття чи події історичного розвитку людства, візіонерський досвід засновниці тетахілінгу і його вплив на людство, художньо втіливши одухотворявальний вплив людського співу.

Трансценденція всередину себе – одна з визначальних рис творчості Ю. Іздрика: «...потреба філософського погляду всередину себе – моя визначальна риса» [12, с. 180–181]. Письменник в одному з інтерв'ю вказує: «Як тільки ти усвідомлюєш, що все, що є довкола, насправді в тебе всередині, то розумієш, якою мірою все твоє життя та й узагалі все на світі залежить від тебе. І тоді розумієш, що найбільша Божа милість – у цій твоїй свободі...» [15].

Поняття «тут і тепер» важливе для письменника, воно лежить у центрі багатьох учень, що передбачають рух до рівня абсолюту. Усвідомлення себе в певній часовій і просторовій константі є початковим і завершальним моментом медитації, моментом «заземлення» – відновлення зв'язку з реальністю після контакту з іпостасями абсолюту. «Я тут і тепер перебуваю, – емоційно наголошує Ю. Іздрик, я все життя поклав на те, щоб це в собі постійно тримати, що я тут і тепер, тішитися цим моментом, який зараз, а не жити постійно минулим, розгортати свої біль, втрати і помилки, або жити якимись мріями на майбутнє, постійно чути, що ти незреалізований, бо ти вибудував собі таке майбутнє. Моє майбутнє і моє минуле тут» [13]. Поза вкоріненістю в часі й просторі, герої Ю. Іздрика часто використовують надлюдські можливості, чим зміщується наратив у бік містики (розділення на трьох круків для зручного переслідування Окрю, переміщення поза тілом силою уяви [12, с. 45–46], невидимість для дзеркал і фотоапаратів [12, с. 55], автор винаходить дивні властивості речей: стояння шойно висипаного піску «барханною стіною» [12, с. 309] всупереч законів фізики, «transcross» як образ високотехнологічного приладу, сукупності елементів із властивістю фактичної нематеріальності [12, с. 110–111], трансформоване філософське поняття Ніщо, яке фіксує відсутність, небуття певної суті або відсутність, заперечення буття взагалі:

«...самим лише зусиллям мого постійного безволля втримувалося в координатному нулі шестигранне ніщо, яке нічим не виділялося від тісного довоколишнього простору. Не скажу, ніби це було перше бачене мною ніщо, але отсе виглядало найбридливішим, найнесприйнятнішим, найнестерпнішим» [12, с. 305]. Ця категорія важлива частина галузі трансцендентного, оскільки з нічого, за християнською релігією, були створені ангели і видимий Всесвіт, в індуїзмі ніщо пов'язується з абсолютном, який існував поза опозицією існуючого та неіснуючого.

Хоча герой С. Жадана стверджує: «Я не вірю в пам'ять, я не вірю в майбутнє, я не вірю у провидіння, я не вірю в небеса, я не вірю в ангелів, я не вірю в любов...» [11, с. 219], у сні, що йому сниться, образи його друзів трансформуються в образах ангелів [11, с. 189]. Про відношення між планами буття людей і ангелів пише у своїй книзі «Тетазцілення: просунутий рівень» В. Стайбл: на третьому плані «ми вчимося жити у фізичному тілі й управляти нашими думками і де нам дано шанс прийти до усвідомлення того, що ми – невіддільна частина Усього Суцього» [18, с. 197, переклад. – Л. П.]. Цикл навчання на третьому плані буття пов'язаний, згідно з уявленням В. Стайбл, зі здоланням дисфункціональних програм людини, що є причиною появи людини у світі, після чого в неї з'являється шанс повернутися на п'ятий план буття. «Ангели» в наведеному вище фрагменті роману С. Жадана несуть у собі метафору виходу духовної сутності поза межі людського (герої роману дзеркально до образів ангелів «гамселять один іншого» – сон у романі, як сні звичайної людини, обробляє інформацію чи ситуацію, прожити протягом дня). Але закінчити пропрацювання своїх деструктивних програм герої ще не спроможні. У цьому С. Жадан, можливо, несвідомо, розгортає метафору «застрягання на третьому плані буття», неможливості інакшого життя, виходу на вищі духовні горизонти.

Говорячи про стимуляцію творчої діяльності хімічними речовинами, Ю. Іздрік вказує: «Якщо ж йдеться про мене не як про автора, а як про людину – мені не подобаються будь-які стани зміненої свідомості» [16]. Момент творення тексту для письменника цілковито ірраціональний, потужніший, аніж інтелектуальний потенціал, це не принцип обов'язкової щоденної праці: «Це відчуття схоже на так зване «одкровення», коли сутність світу чи якогось явища відкривається не в результаті вивчення й аналізу, а – одномоментно, як цілісна картина. Тут це стається з кожним окре-

мим словом, зі словосполученнями, з порядком слів у реченні, з комбінацією речень в абзаці чи строфі, ну, і так далі. У тому, що ти відчуваєш у такі моменти, є багато – гадаю, переважна більшість – цілком незрозумілого, неусвідомленого <...> ці неймовірні, загадкові, космічні, латентні зв'язки між словами та їхніми значеннями, які насправді і є сенсом кожного вартісного тексту. Для мене це відчуття є універсальним методом текстотворення. Це, власне кажучи, і є те, що називають натхненням – коли бачиш цілісну картину вербальних взаємопереплетень і берешся, у міру власних можливостей, зафіксувати їх і показати бодай який фрагмент цієї цілісної картини іншим» [15]. У своєму розумінні механізму перетворення «одкровення» на «корпуси текстів» Ю. Іздрік близький до концепції художньої творчості, викладеної у відомому бестселері Е. Гілберт «Велика магія». Як пояснює письменниця, усе життя вона присвятила відданому служінню творчості, намагаючись розібратися, як воно працює, і всі віднайдені гіпотези повністю побудовані, за термінологією Е. Гілберт, на магічному мисленні. «Я маю на увазі надприродне, містичне, непояснюване, фантастичне, божественне, трансцендентне, позаземне», – стверджує авторка [6]. На переконання Е. Гілберт, ідеї, зокрема ідеї сюжетів, герої, стилі, мова майбутніх книжок, – енергетичні форми життя, які теж населяють нашу планету. Ідеями рухає одне прагнення – бути втіленими, звичайно, через взаємодію з людиною, яка виводить ідею до матеріальної реальності. Ідея, як стверджує письменниця, посиляє універсальні фізичні та емоційні сигнали натхнення, знаки, що нагадують про неї, вона не залишить вас у спокої, поки не заволдіє вашою увагою у прагненні бути втіленою. Е. Гілберт пише не тільки про письменницьке натхнення, а має на увазі будь-яку творчу працю. Тематика ірраціональної природи творчості, виходу у сферу трансцендентного у процесі творення (зчитування, отримання, рецепції) тексту подібно представлена і в роботі Л. Гайда [20, с. 295].

Висновки і пропозиції. Окреслені тенденції та окремі паралелі між художніми текстами й авторськими концепціями трансцендентного свідчать про їхню потужну рецепцію, осмислення в текстах Ю. Андруховича, С. Жадана, Л. Дереша, Ю. Винничука, а також про вагомий жанроутворювальний потенціал як маркер жанрового складника духовного роману, роману-трансценденції, роману-пошуку в межах дифузності жанрових дефініцій постмодерної романістики.

Серед концепцій трансцендентного, актуалізованих у текстах або їм світоглядно близьких, такі: трансцендентальна медитація, тетахілінг, закон тяжіння, реінкарнація, теорія дару Л. Гайда, теорія непередбачуваності Н. Н. Талеба, теорія творчості Е. Гілберт тощо.

Список літератури:

1. Андрухович Ю. Перверзія. *Сучасність*. 1996. № 1. С. 9–85.
2. Андрухович Ю. Перверзія. *Сучасність*. 1996. № 2. С. 9–80.
3. Андрухович Ю. Рекреації. Романи. Київ : Час, 1996. 287 с.
4. Бах Р. Карманный справочник мессии / пер. с англ. Москва : София, 2008. 224 с.
5. Винничук Ю. Танго смерті. Харків : Фоліо, 2012, 379 с.
6. Гилберт Э. Как работают идеи. Э. Гилберт. *Большое волшебство* / пер. с англ. Е. Мигунова. Москва : Рипол Классик, 2017. 320 с. URL: http://loveread.ec/read_book.php?id=64813&p=5#gl_12.
7. Гурбанська А. І. Філософський дискурс сучасної української прози. *Філософія тексту в сучасній культурі* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практич. конф., м. Київ, 29 березня 2019 р. Київ : КНУКіМ, 2019. 214 с. С. 47–52.
8. Дереш Л. Архе: Монолог, який усе ще триває : роман. Харків : Фоліо, 2007. 317 с.
9. Дереш Л. Голова Якова. Харків : КСД, 2012. 240 с.
10. Дефебо В. «Вы просто дрожите от счастья»: Дэвид Линч – о трансцендентальной медитации. 08.08.2018. URL: <https://www.lofficialrussia.ru/man/david-lynch-on-transcendental-meditation>. (переклад. – Л. П.).
11. Жадан С. Депеш Мод. / С. Жадан *Канітал*. Харків : Фоліо, 2007. 797 с.
12. Іздрік Ю. АМтм. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2010. 318 с.
13. Іздрік: 17 хвилин слави. *Телекомпанія ТВА*. 12.10.2014. URL: <https://youtu.be/-tiRDn6HRUk>.
14. Курицын В. Русский литературный постмодернизм. Москва : ОГИ, 2000. 288 с.
15. Нестерович Є. Just Іздрік. 03.02.2014. URL: <http://zbruc.eu/node/18337>.
16. Пиркало С. Іздрік: я писав з насолодою, близькою до фізичної URL: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2005/12/051216_books_izdryk_ie.shtml.
17. Скот Ч. Е. Проблема трансценденції *Енциклопедія постмодернізму* / За ред. Ч.-Е. Вінквіста та В.-Е. Тейлора / пер. з англ. В. Шовкун. Київ : Основи, 2003. С. 448–455.
18. Стайбл В. Тетаисцеление: продвинутый уровень. Москва : София, 2018, 352 с.
19. Уолш Н. Д. Беседы с Богом (необычный диалог). Кн. 3. / пер. с англ. Н. Рубан и Н. Шпет под ред. И. Старых. Киев : София, 2001. 416 с.
20. Хайд Л. Дар. Как творческий дух преобразует мир / пер. с англ. А. Анваера. Москва : Поколение, 2007. 480 с.
21. Цибулько О. Психоделія та проблема множення ідентичностей (на матеріалі роману в новелах Ю. Іздрика «АМтм»). *Наукові праці*. 2011. Вип. 156. Т. 168. С. 130–134.

Pecherskyh L. O., Levchenko N. M. NARRATIVE OF THE TRANSCENDENTAL IN THE UKRAINIAN POSTMODERN NOVEL

The article has analyzed the artistic manifestation of the category of the transcendental on the material of the Ukrainian postmodern prose. Attention is drawn to the fact that the irrational becomes an integral part of life in the late twentieth century. In particular, attention is focused on the worldview of the heroes, the concepts of the transcendental, which indicate the search for worldview dominants in the field of meaning, purpose, ways of human existence.

To determine the nature of transcendence, to which the hero of the text seeks or joins, it is offered to define textual parallels with some modern spiritual concepts, which is proved to be a productive method of analyzing a work of art, as it allows to determine writers' worldview vectors when creating certain texts. The author explores the writer's concepts of the transcendental in postmodern prose of the 90's, including the concept of remembering previous lives by listening to music performed in a special way, the concept of reincarnation based on the "Tibetan source", ritual as a way to approach the transcendental, transcendental image of the voice or singing man, the importance of the concept of "here and now", the transformation of the concept of "nothing", the relationship between human and divine plans of existence, the mechanisms of transformation of inspiration into an artistic text, the irrational nature of creativity, access to the transcendental in the process of reception of creative ideas. As a result, it is proved that the texts by Yu. Andrukhovych, S. Zhadan, L. Deresh, Yu. Vynnychuk have a significant genre-forming potential as a marker of the genre component of the spiritual novel, the novel-transcendence, the novel-search within the diffusion of genre definitions of postmodern novelism. The idea of the concepts of the transcendental actualization in the texts is postulated: transcendental meditation, thetahealing, the law of attraction, reincarnation, L. Hyde's theory of gift, N. Taleb's theory of unpredictability, E. Gilbert's theory of creativity, etc.

Key words: transcendental, novel-search, transcendental novel, irrational nature of creativity.